

Informació per als professionals sanitaris en relació amb el pelegrinatge a La Meca. L'umra i el hagg 2019

Actualització: 1.8.2019

**Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències
de Salut Pública**

Coordinació:

Núria Torner, Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública. ASPCAT.

Mireia Jané, Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública. ASPCAT.

Redacció:

Núria Torner, Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública. ASPCAT.

Alguns drets reservats

© 2019, Generalitat de Catalunya. Departament de Salut.

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 4.0 Internacional.

La llicència es pot consultar a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

Edita:

Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública. ASPCAT.

1º edició:

Barcelona, febrer de 2017

Assessorament lingüístic:

Secció de Planificació Lingüística del Departament de Salut.

URL:

http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/_A-Z/C/coronavirus/documents/personal_sanitari.pdf

Més d'un milió de pelegrins viatgen cada any a l'Aràbia Saudita pel hagg. El mes d'agost de 2018, 1.758.722 estrangers i 612.953 pelegrins nacionals van participar al hagg. La major part (94%) dels pelegrins estrangers van arribar per via aèria, mentre que només un 5% va travessar la frontera terrestre i un 1% va venir via marítima ^[1].

Les trobades massives internacionals poden suposar un risc per a brots de malalties transmissibles i per a la propagació mundial de malalties infeccioses. L'objectiu d'aquest document és presentar els requisits i recomanacions sanitàries del Ministeri de Salut a l'Aràbia Saudita per als pelegrins durant el hagg i l'umra i avaluar els possibles riscos per a la salut relacionats amb malalties transmissibles i altres amenaces per a la salut dels ciutadans de la UE en el transcurs del pelegrinatge durant el hagg entre el 9 i el 14 d'agost de 2019 a l'Aràbia Saudita.

Risc de transmissió de malalties específiques

El **risc de transmissió** local durant el hagg s'incrementa en comparació amb altres èpoques, com a conseqüència de l'amuntegament, possibles infraccions dels estàndards alimentaris i d'higiene i el potencial d'introducció de malalties transmeses per vectors competents per a la transmissió d'arbovirus.

a) **Malaltia meningocòccica:** la transmissió de la meningitis meningocòccica es veu facilitada en ambients d'amuntegament, com el hagg. El risc d'importació de meningitis meningocòccica s'incrementa durant els pics estacionals als països del cinturó africà de meningitis, alguns dels quals constitueixen el lloc de procedència de grans poblacions musulmanes.

Un brot mundial pel serogrup W-135 va ocórrer durant el hagg de l'any 2000 a l'Aràbia Saudita. La majoria dels casos es van identificar a l'Aràbia Saudita. Dels 253 casos identificats, 161 (64%) tenien identificació de serogrup. El W-135 va causar 93 casos (37%), mentre que el serogrup A en va causar 60 (24%). El mateix brot va resultar en 90 casos d'infecció meningocòccica en nou països europeus, afectant principalment el Regne Unit i França.

b) **Malalties transmeses per aigua i aliments:** les malalties gastrointestinals durant els esmentats esdeveniments de masses, incloent el hagg, són una possible amenaça per a la salut, resultat de la disminució de la implementació de les normes d'higiene dels aliments, de l'escassetat d'aigua potable, de la presència de portadors asimptomàtics de virus i bacteris patògens, i de

la preparació d'un gran nombre de menjars que poden estar mal emmagatzemats. Els pelegrins no poden introduir menjar fresc a l'Aràbia Saudita. Només els aliments correctament conservats o emmagatzemats en contenidors i fàcil accés per a la inspecció es permeten en petites quantitats, per a una persona durant la durada del viatge.

Referent a més recomanacions sobre manipulació d'aliments i altres bones pràctiques durant el hagg estan disponibles a les directrius del Ministeri de Salut saudita ^[2].

c) **Malària:** brots de malària s'han produït durant el hagg en el passat. Tanmateix, l'Aràbia Saudita es troba actualment en la fase de pre-eliminació de la malària, i la transmissió local de la malària només s'ha informat als pobles al llarg de la frontera amb el Iemen, per tant, el risc de transmissió en relació amb el hagg és molt baix. El Ministeri de Salut a l'Aràbia Saudita i l'OMS no recomanen mesures de prevenció de la malària inclosa la quimioprofilaxi, a les ciutats de Meca i Medina ^[3,4].

d) **Arbovirus transmesos per mosquits:** els mosquits *Aedes aegypti* no han estat detectats en àrees geogràfiques on tenen lloc el hagg i l'umra. Els brots de dengue s'han produït regularment a l'Aràbia Saudita des de la dècada de 1990. El 6 de juliol de 2018, França registre 2 casos d'infecció per dengue en dos germans tornats d'Aràbia Saudita. El mosquit *Aedes aegypti* existeix a les regions occidental i sud-oest d'Aràbia Saudita on té lloc el hagg ^[5]. Segons una revisió bibliogràfica, des de llavors s'han produït brots de dengue en aquestes regions la dècada de 1990, la regió occidental esta declarada endèmica per la malaltia des del 2004 ^[6,7]. Per tant, hi ha una possibilitat de transmissió de dengue durant el hagg.

f) **Tuberculosi:** és difícil avaluar la transmissió de la tuberculosi durant el hagg a causa del llarg període d'incubació. Tanmateix, segons l'origen dels pelegrins, molts dels quals provenen de zones on la tuberculosi és endèmica, existeix un risc de propagació de la tuberculosi. Els factors contribuents són l'amuntegament i les condicions de comorbiditat que fan que els pelegrins siguin susceptibles a la infecció o reactivació de la tuberculosi latent ^[2]. Hi ha evidència que indica un risc significatiu de contraure la infecció durant el hagg.

e) **Patògens de transmissió sanguínia:** Al acabar el hagg els homes s'afaiten el cap. Si s'utilitza material contaminat pot haver-hi contagi d'infeccions per hepatitis B, C, i VIH. S'aconsella als homes pelegrins que acudeixin a barberies amb llicència que utilitzen fulles d'afaitar d'un sol ús així com material esterilitzat.

Els pelegrins que tornen als seus països d'origen poden veure's afectats per les malalties transmissibles esmentades anteriorment i, per tant, podrien desencadenar una cadena local de transmissió als seus països d'origen. En estudis realitzats entre europeus retornats del pelegrinatge, un nombre elevat van donar positiu al virus de la grip ^[8, 9].

Dues condicions associades amb la transmissió nosocomial són de particular interès en el context del hagg, la infecció amb MERS-CoV i la infecció amb soques bacterianes resistents als antimicrobians (RAM):

a) **MERS-CoV**: és motiu de preocupació ja que els brots relacionats amb el contacte entre persones a nivell nosocomial i la transmissió de camells continuen sent reportats a l'Aràbia Saudita ^[10-11]. Des del 2012 fins al maig de 2019, es van confirmar a nivell mundial 2.455 casos de MERS-CoV, incloses 889 defuncions associades (taxa de mortalitat: 36,2%); la majoria d'aquests casos es van registrar a Aràbia Saudita, amb 2.051 casos, incloses 793 defuncions relacionades amb una taxa de mortalitat del 38,7% ^[12]. Molts dels casos primaris van informar el contacte directe amb camells o el consum de llet crua de camells, mentre que els casos secundaris es van produir majoritàriament en entorns sanitaris. El 2019, es van detectar dos brots hospitalaris a Wadi Aldwasir i Al-Kharj, Aràbia Saudita, al gener i abril, respectivament ^[12]. La transmissió als països d'origen després de viatjar a un país afectat pel MERS-CoV s'ha documentat en diversos casos, p. ex. al Regne Unit, França i Corea del Sud, encara que no en el context del hagg ^[13-14].

b) **Resistència als antimicrobians i infeccions associades**: les altes taxes de resistència antimicrobiana (RAM) en bacteris gram-negatives i gram-positives es notifiquen en regió de la Mediterrània oriental ^[15]. La resistència creixent en bacteris gram-negatives ha estat reportada per a l'Aràbia Saudita; això inclou augments d'Enterobacteriàcies productores de carbapenemasa i *Acinetobacter baumannii* resistents a carbapenem, així com brots hospitalaris de bacteris resistents a múltiples fàrmacs. L'ús excessiu d'antibiòtics sense recepta, l'increment de viatges internacionals a causa de la peregrinació, una gran població d'expatriats, la baixa adherència a les mesures de control de la infecció (per exemple, la higiene de mans en ambients hospitalaris i la detecció de bacteris multiresistents en espècimens d'animals i aliments) han estat identificats com a factors de risc locals que contribueixen a l'aparició de RAM. Una revisió sistemàtica recent va mostrar una alta prevalença i/o un alt risc d'adquisició de bacteris RAM en pelegrins durant el hagg. Factors que el promouen inclouen l'amuntegament, falta d'aliments saludables i higiene personal,

i l'adquisició d'infeccions respiratòries i gastrointestinals amb posterior ús d'antimicrobians. Els pelegrins que adquireixen els bacteris RAM a l'estranger i tornen als seus països d'origen representen un reservori potencial per a la transmissió d'aquestes a la comunitat i hospitals.

Recomanacions de malalties específiques:

- **Febre groga:** els pelegrins que arriben de països o zones amb risc de febre groga i els pelegrins que han transitat més de 12 hores per un aeroport d'un país amb risc de transmissió de febre groga han de presentar un Certificat de vacunació. Des de juliol de 2016, el certificat internacional de vacunació contra la febre groga és vàlid per a tota la vida, a partir de 10 dies després de la data de vacunació.
- **Malaltia meningocòccica:** els pelegrins estan obligats a portar un certificat de vacunació contra la meningitis. Els adults i nens a partir de dos anys s'han de vacunar amb la vacuna meningocòccica quadrivalent (ACYW) administrada no menys de 10 dies abans de l'arribada prevista. Els pelegrins del cinturó de la meningitis a l'Àfrica subsahariana rebran quimioprofilaxi en el punt d'entrada per baixar la taxa de portadors del meningococ.
- **Poliomielitis:** els pelegrins procedents de països classificats com infectats pel virus de la pòlio salvatge tipus 1 o poliovirus circulant derivats de la vacuna constitueixen un risc potencial de propagació internacional, o aquells que ja no estan infectats però són vulnerables a la reinfecció, han de rebre vacuna oral (OPV), o vacuna inactivada (IPV), dins dels 12 mesos anteriors i almenys quatre setmanes abans de la sortida. També rebran una dosi d'OPV en tots els punts fronterers a la seva arribada a l'Aràbia Saudita.
- **Grip estacional:** es recomana vacunar els pelegrins contra la grip estacional amb les vacunes més recents disponibles abans de l'arribada.
- **MERS-CoV:** L'OMS estableix unes recomanacions sanitàries per viatjar durant el hagg relacionades amb el MERS-CoV i no recomana restriccions de viatge o comerç.
- **Malaltia del virus Zika i dengue:** els pelegrins han d'adoptar mesures de prevenció davant la picada d'insectes. Els avions, vaixells i altres mitjans de transport procedents de països afectats per virus Zika i/o Dengue, hauran de presentar un certificat que indiqui que han aplicat mesures de desinsectació d'acord amb els mètodes recomanats per l'OMS.
- **Malària:** el Ministeri de Salut de l'Aràbia Saudita i l'OMS no recomanen mesures de prevenció de la malaltia i inclosa la quimioprofilaxi a les ciutats de La Meca i Medina. Es recomana seguir mesures per prevenir picades.

- **Xarampió:** els brots continuen ocorrent a nivell mundial. Existeix el risc de propagació i transmissió sostinguda a les zones amb poblacions susceptibles. Es recomana molt especialment que els pelegrins no immunes que acudeixin al hagg, siguin vacunats d'acord amb el calendari nacional abans del seu viatge, és a dir, dues dosis de vacuna.

Recomanacions per a la vacunació:

El Ministeri de salut de l'Aràbia Saudita recomana a tots els pelegrins tenir actualitzades totes les vacunes del país d'origen i les pròpies per viatjar a l'Aràbia Saudita.

QUADRE RESUM MESURES SANITÀRIES

- Vacunació obligatòria dels peregrins front a meningitis ACYW, administrada no menys de 10 dies abans de l'arribada a Aràbia Saudita.
- Vacunació contra febre groga i poliomielitis per a viatgers procedents de països endèmics o amb transmissió activa.
- Revisió i posada al dia de les vacunes incloses al calendari vacunal del país d'origen, considerant l'administració de vacunes addicionals com la grip.
- Adopció i manteniment de mesures higièniques específiques durant el viatge, per a la prevenció d'infeccions respiratòries associades al consum d'aigua i aliments, especialment a persones amb malalties cròniques.

Bibliografia

- [1] General Authority for Statistics of the Kingdom of Saudi Arabia. Hajj statistics 2018-1439 2019 [cited 2019 24 Jun]. Disponible a: https://www.stats.gov.sa/sites/default/files/hajj_1439_en.pdf.
- [2] Ministry of Health of the Kingdom of Saudi Arabia. Health guidelines during Hajj [Internet]. 2019 [updated 2013 Oct 9; cited 2019 Jun 24]. Disponible a: <https://www.moh.gov.sa/en/Hajj/HealthGuidelines/Pages/DuringHajj.aspx>
- [3] World Health Organization. International travel and health –15 November 2018 [Internet]. 2018 [updated 2018 Nov 15; cited 2019 Jun 24]. Disponible a: <https://www.who.int/ith/ith-country-list.pdf?ua=1>
- [4] World Health Organization. Health Requirements and Recommendations for Travellers to Saudi Arabia for Hajj and Umrah, 9 June 2019 [Internet]. 2019 [updated 2019 Jun 9; cited 2019 Jun 24]. Disponible a: <https://www.who.int/ith/ITH-Haj-2019.pdf>
- [5] Al-Tawfiq JA, Memish ZA. Dengue Hemorrhagic Fever Virus in Saudi Arabia: A Review. Vector Borne Zoonotic Dis. 2018 Feb;18(2):75-81.
- [6] Altassan KK, Morin C, Shocket MS, Ebi K, Hess J. Dengue fever in Saudi Arabia: A review of environmental and population factors impacting emergence and spread. Travel Med Infect Dis. 2019 Apr 10.
- [7] Alhaeli A, Bahkali S, Ali A, Househ MS, El-Metwally AA. The epidemiology of Dengue fever in Saudi Arabia: Asystematic review. J Infect Public Health. 2016 Mar-Apr;9(2):117-24.
- [8] Influenza not MERS CoV among returning Hajj and Umrah pilgrims with respiratory illness, Kashmir, north India, 2014–15.
- [9] No MERS-CoV but positive influenza viruses in returning Hajj pilgrims, China, 2013–2015.
- [10] World Health Organization. WHO MERS-CoV Global Summary and Assessment of Risk. Geneva: WHO; 2017 [cited 2019 Jun 24]. Disponible a: <https://www.who.int/emergencies/mers-cov/risk-assessment-july-2017.pdf>
- [11] Ministry of Health of the Kingdom of Saudi Arabia. National public health events and alerts [Internet]. 2019 [updated 2019 Apr 29; cited 2019 May 2]. Disponible a: <https://www.moh.gov.sa/en/CCC/events/national/Pages/2019.aspx>
- [12] World Health Organisation, Regional Office for the Eastern Mediterranean. MERS situation update–April2019. Geneva: WHO; 2019 [cited 2019 May 15]. Disponible a: http://applications.emro.who.int/docs/EMROPub_2019_MERA_apr_EN_23513.pdf?ua=1
- [13] Health Protection Agency UK Novel Coronavirus Investigationteam. Evidence of person-to-persontransmission within a family cluster of novel coronavirus infections, United Kingdom, February 2013. Euro Surveill. 2013 Mar 14;18(11):20427.

[14] Cho SY, Kang JM, Ha YE, Park GE, Lee JY, Ko JH, et al. MERS-CoV outbreak following a single patient exposure in an emergency room in South Korea: an epidemiological outbreak study. Lancet. 2016 Sep 3;388(10048):994-1001.

[15] World Health Organization. Antimicrobial resistance: global report on surveillance 2014 Geneva: WHO; 2014 [cited 2019 24 Jun].

Documents d'interès:

[ECDC. RAPID RISK ASSESSMENT Public health risks related to communicable diseases during the hajj 2019, Saudi Arabia, 9–14 August 2019](#)

[Canal salut. Coronavirus.](#)